

H4K KTIV MALE, I-VOKAALI

(päivitelty 25.11.2023)

H4 HEPREA KIELIOPPI <https://gen.fi/h4.html>

H4K KTIV MALE <https://gen.fi/h4k.html>

H4K Ktiv male, i-vokaali

<https://gen.fi/h4k-i-vokaali.html>

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

0. Dokumentteja
1. Jod avotavussa
2. Jodia ei poikkeuksellisesti kirjoiteta avotavuun
  - 2.1 Hif'ilin alkutavussa
  - 2.2 Min-prepositiossa
  - 2.3 Bat-sanan taivutusmuodoissa
  - 2.4 Iju- ja ijo-tavuissa
  - 2.5 Kolmanneksi tai neljänneksi jodiksi
3. Jod umpitavussa
  - 3.1 Jos perusmuodossa on jod
  - 3.2 Lainasanoissa
4. Umpitavuun ei pääsääntöisesti lisätä jodia

0. DOKUMENTTEJA

Academy of the Hebrew Language (vokalisoinaton kirjoitus, ktiv male) (AHL)

<http://hebrew-academy.org.il/wp-content/uploads/Klaley-Ktiv-Male.pdf>

<https://hebrew-academy.org.il/topic/hahlatot/missingvocalizationspelling/>

1. JOD AVOTAVUSSA

Ktiv male -kirjoituksessa avotavun i-vokaali (chirik) merkitään vokaalikirjain jodilla. Avotavu on vokaaliin päättyvä tavu. Umpitavuun eli konsonanttiin päättyvään tavuun sitä ei merkitä (katso poikkeukset, kohta 3).

Avotavu tarkoittaa tässä nykyheprean lausumistavan mukaista avotavua. Kahdentavaa vokaalin jälkeistä dagesh chazak -pistettä ei nykyhepreassa äännetä. Puhekielessä kahdentavalla pisteellä ei ole vaikutusta, ts. tavut lausutaan aivan kuin kahdennuspistettä ei olisikaan (muista kuitenkin bekef-kirjainten ääntäminen).

חִירִיק חִירִיק

דְּגִשׁ חֶזֶק דְּגִשׁ חֶזֶק

אִמָּא fem. PBHL (aram. st. det.) (oma) äiti, "mami"

אִמּוֹ fem. + suff. yks. 3. mask. hänen äitinsä

אִם fem. äiti

אִמְתוּת fem. totuudellisuus, suoruus, oikeus

אִמְתָּ fem. totuus

אִמּוֹן olla luotettava, uskollinen

אֵינְגְלִיָּה erisn. paik. fem. FN Englanti

אִשָּׁה fem. nainen, vaimo

vrt. אִשְׁתִּי אִשְׁתִּי "minun vaimoni", joka johtuu omistettavasta eli *status constructus* (nismach) -muodosta

אִשְׁתִּי

אִתִּי prep. + suff. yks. 1. c. minun kanssani

אִתְּ prep. kanssa

גִּבּוֹר mask. sankari

דִּבּוֹר mask. PBH puhe, puhuminen

הִגִּיָּה fem. PBH mietiskely, NH lausuminen

הִדְלַקוּת fem. verbaalisubst. (nif.) NH syttyminen

דִּלְקָן polttaa, nif. syttyä

הִנֵּה interj. katso! kas tässä

חֲמִישָׁה num. mask. viisi

יִבְנֶה יִבְנֶה nif. impf./fut. yks. 3. mask. se rakennetaan

√**בנה** rakentaa

יִסַּע יִסַּע pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän matkustaa

√**נסע** lähteä liikkeelle, matkustaa

יִשְׁמַר יִשְׁמַר nif. impf./fut. yks. 3. mask. häntä vartioidaan,
[hän on varuillaan]

√**שמר** vartioida, varjella, noudattaa

לִּבִּי לְבִי mask. + suff. yks. 1. c. minun sydämeni

לֵב לֵב rinn. **לֵב לֵב** mask. sydän

לִּפּוֹל לְפֹל לִּפּוֹל לְפֹל pa. inf. pudota, kaatua

√**נפל** pudota, kaatua

מְגִלָּה מְגִלָּה fem. kirjakäärö, "vieritettävä"

√**גלל** v. (16x) vierittää, siirtää pois

מִגְנִי מִגְנִי mask. + suff. yks. 1. mask. minun kilpeni

מִגֵּן mask. kilpi

מִלֵּא מִלֵּא pi. perf. yks. 3. mask. hän täytti

√**מלא** male v. täyttää, olla täysi

מִלּוֹן מִלּוֹן mask. NH (Eliezer ben Jehuda 1858–1922) sanakirja

מִלָּה fem. sana

נִטְיָה נִטְיָה fem. PBH kääntyminen, poikkeaminen, pyrkimys,
MH (kieliop.) sanan taivutus

נִסּוּי נִסּוּי adj. kokemuksellinen, kokeellinen, empiirinen

נִתַּן נִתַּן nif. perf. yks. 3. mask. hänet/se annettiin

√נתן antaa

עִזִּים עִזִּים fem. mon. vuohet

עִז עִז fem. vuohi (huomaa suku)

עִמִּי עִמִּי prep. + suff. yks. 1. c. minun kanssani (kirjak.),

= אִתִּי אִתִּי (puhek.)

עִם עִם prep. kanssa

עִקְרוֹן עִקְרוֹן mask. NH pääasia, perusta, peruste, laki, sääntö, juuri"

vrt. עִקְרוֹנִי עִקְרוֹנִי adj. NH periaatteellinen

עִתּוֹן עִתּוֹן mask. NH sanomalehti, "ajankohtainen"

עֵת עֵת fem. aika, ajankohta

רְאִיָּה רְאִיָּה fem. katsominen, näkökyky, näkö, näky,
pyhiinvaellusmatka

רִעֵנָה רִעֵנָה pi. kosteuttaa, virkistää, uudistaa

שְׁנִיָּה שְׁנִיָּה num. fem. toinen

שֵׁנִים שֵׁנִים fem. du. hampaat

שֵׁן שֵׁן fem. hammas

2. JODIA EI POIKKEUKSELLISESTI KIRJOITETA AVOTAVUUN

2.1 HIF'ILIN ALKUTAVUSSA

Hif'il-konjugaation (aikaansaava, vaikuttava eli kausatiivinen tekeminen) perfektin taivutuksessa avoimeen alkutavuun ei lisätä jodia. Avoin alkutavu voi esiintyä primae jod ja primae nun -taivutusryhmissä.

הַפְעִיל הַפְעִיל

הִצִּיתָ הִצִּיתָ hif. perf. yks. 3. mask. hän sytytti

√ יצת palaa, hif. sytyttää

הִגַּדְתִּי הִגַּדְתִּי hif. perf. yks. 1. c. minä ilmoitin, kerroin

√ נגד hif. ilmoittaa, kertoa

הִפִּיל הִפִּיל hif. perf. yks. 3. mask. hän pudotti, kaatoi

√ נפל pudota, kaatua, hif. pudottaa, kaataa

Myöskään ns. onttojen verbien eli *mediae vav-jod* -verbien hif'ilin perfektin avoimeen alkutavuun ei lisätä tseirei-vokaalimerkin paikalle jod-vokaalikirjainta.

הִבֵּאנוּ הִבֵּאנוּ hif. perf. mon. 1. c. me toimme

√ בוא bo kulkea sisätilaan: tulla tai mennä sisään

הִקִּים הִקִּים hif. perf. yks. 3. mask. hän nosti pystyyn

√ קום nousta makuulta tai kuolleista

2.2 MIN-PREPOSITIOSSA

Min-preposition loppu-nun assimiloituu eli yhdistyy sanan ensimmäiseen konsonanttiin kahdentaen sen. Jos kirjain ei voi kahdentua, nun voi kadota kokonaan. Min-prepositioon ei lisätä jod-kirjainta.

מְדִי מְדִי adv. liikaa, interj. nyt riittää! lopeta!

דִּי דִּי subst., adv. riittävä määrä; riittävästi, kyllin

(sanajuureen kuuluvaa jod-konsonanttia ei sanan lopussa kirjoiteta kahdennettuna ktiv male -kirjoituksessa)

מְדִירָה מְדִירָה asunnosta

דִּירָה דִּירָה fem. asunto

מִחוּץ מִחוּץ adv. ulkopuolelta, ulkoa

מִיִּשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל Israelista

מִפִּינְלַנְד מִפִּינְלַנְד Suomesta

מִשָּׁם מִשָּׁם adv. sieltä

2.3 BAT-SANAN TAIVUTUSMUODOISSA

Bat- eli tytär-sanana taivutusmuotoihin ei lisätä jod-vokaalikirjainta. Jos se lisättäisiin, niin se sekoittuisi helposti bait- eli talo-sanaan.

בְּתִי בְּתִי fem. + suff. yks. 1. c. minun tyttäreni

בַּת בַּת fem. tytär

בֵּיתִי בֵּיתִי vrt. minun taloni, kotini

2.4 IJU- JA IJO-TAVUISSA

Iju- ja ijo-tavuihin ei lisätä jodia.

יֵן.

יִן.

דִּיוֹן דִּיוֹן mask. PBH keskustelu, harkinta, selvittely

טְיוֹל טְיוֹל mask. NH retki, matka, kävely

טְרוֹת טְרוֹת fem. PBH tuoreus

נְטִיּוֹת נְטִיּוֹת fem. mon. PBH kääntymiset, taipumiset,

MH (kieliop.) taivutukset

פִּינְיוֹת פְּינְיוֹת adj., subst. mon. fem. NHL suomalaiset

צִיּוֹן צִיּוֹן mask. (3x, H6445) muistomerkki, merkki

קִיּוֹם קִיּוֹם mask. PBH olemassaolo, eloonjääminen, oleminen, eläminen

2.5 KOLMANNEKSI TAI NELJÄNNEKSI JODIKSI

Jos vokalisoidussa sanassa on jo kaksi tai kolme jodia peräkkäin, niin silloin ei enää lisätä vokaalikirjainta.

שְׁנַיִם שְׁנַיִם num. mask. mon. toiset
(toiseksi tulleet, toisena syntyneet jne.)

שְׁנֵי שְׁנֵי num. mask. toinen

vrt. שְׁנַיִם שְׁנַיִם num. mask. kaksi

נִסְוִיִּים נִסְוִיִּים adj. mon. mask. kokeelliset

נִסְוִי נִסְוִי adj. kokemuksellinen, kokeellinen, empiirinen

3. JOD UMPITAVUSSA

Umpitavuun ei yleensä lisätä jodia i-vokaalin merkiksi. Kuitenkin seuraavissa kahdessa tapauksessa jod lisätään myös umpitavuun:

3.1 JOS PERUSMUODOSSA ON JOD

Jos sanan perusmuodossa on jod vokaalikirjaimena, niin se säilyy myös umpitavussa.

דִּבֵּר דִּבֵּר pi. perf. yks. 3. mask. hän puhui

דִּבְּרוּ דִּבְּרוּ pi. perf. mon. 3. c. he puhuivat

זִכְרוֹן זָכָרוֹן mask. muistaminen, muisto, NH muisti

זִכְרוֹן זָכָרוֹן־ st. constr.

זִכְרוֹנִי זָכָרוֹנִי + suff. yks. 1. c. minun muistoni

יִטַּע יִטַּע pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän istuttaa

תִּיטְעוּ תִיטְעוּ pa. impf./fut. mon. 2. mask. te istutate

√נִטַּע istuttaa

יִסַּע יִסַּע pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän matkustaa

יִסְעוּ יִסְעוּ pa. impf./fut. mon. 3. m. he matkustavat

√נִסַּע matkustaa

יִקַּח יִקַּח pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän ottaa

תִּיקַחִי תִיקַחִי pa. impf./fut. yks. 2. fem. sinä otat

√לִקַּח ottaa

יִשֹּׂא יִשֹּׂא pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän nostaa, kantaa

יִשְׂאוּ יִשְׂאוּ pa. impf./fut. mon. 3. mask. he nostavat, kantavat

√נִשֹּׂא nostaa, kantaa

יִתֵּן יִתֵּן pa. impf./fut. yks. 3. mask. hän antaa

יִתְּנוּ יִתְּנוּ pa. impf./fut. mon. 3. mask. he antavat

√נִתֵּן antaa

כִּסֵּא כִּסֵּא mask. tuoli, istuin, valtaistuin

כִּסְאוֹת כִּסְאוֹת mon.

לִמַּד לִמַּד pi. perf. yks. 3. mask. hän opetti

לִּמְדָה לְמִדָּה pi. perf. yks. 3. fem. hän opetti

פִּיקַח פִּיקַח adj. näkökykyinen, näkevä, PBH älykäs, viisas

פִּיקָחִים פִּיקָחִים mon.

3.2 LAINASANOISSA

Nykyhepreaan muista kielistä lainatuissa sanoissa (NHL) käytetään jodia i-vokaalin merkinä lähes aina, myös umpitavuissa. Pääsääntöisesti jod kirjoitetaan näkyville myös ktiv chaser -kirjoituksessa.

Samoin siirtokirjoituksessa (muiden kirjaimistojen erisnimien ja sanojen kirjoittaminen hepreaksi, FW) i-vokaali merkitään vokaalikirjain jodilla. Näissä sovelletaan kuitenkin myös kohtia 2.4 ja 2.5, eli esim. kolmatta tai neljättä jodia ei ktiv male -kirjoitukseen merkitä.

הִיסְטוֹרְיָה fem. NHL

(kreik. ἱστορία historiaa, tutkimalla oppiminen) historia

מִלְיוֹן מִלְיוֹן num. mask. NHL (ransk. million, lat. "suuri tuhat")
miljoona

פִּינְלַנד פִּינְלַנד erisn. paik. fem. FW Suomi

סִיסְמָה סִיסְמָה rinn. סִיסְמָה fem. PBH(L)

(kreik. σύστημα sysseemon) merkki,

NHL salasana, tunnussana, iskulause, **password, slogan**

קִירְקוֹנוּמִי קִירְקוֹנוּמִי erisn. paik. fem. FW Kirkkonummi

4. UMPITAVUUN EI PÄÄSÄÄNTÖISESTI LISÄTÄ JODIA

Heprealaisissa sanoissa umpitavuina lausuttaviin (aitoihin) umpitavuihin ei lisätä jod-vokaalikirjainta.

אם אם konj. jos

אָרְגוֹן אַרְגוֹן mask. NH järjestö, järjestely

בֵּית בֵּית mask. talo, koti

הִדְלִיק הִדְלִיק hif. perf. yks. 3. mask. hän sytytti

דָּלַק v. (9x) polttaa

דָּלֵק דָּלֵק mask. segol. PBH polttoaine, NH bensa

לְהִתְפַּלֵּל לְהִתְפַּלֵּל hitp. inf. rukoilla

לְלַמֵּד לְלַמֵּד pa. inf. oppia, opiskella

מִן מִן prep. -sta, -stä, (vertailussa) kuin

מְסַעְדָּה מְסַעְדָּה fem. NH (EBJ) ravintola

מְסַפֵּר מְסַפֵּר mask. luku, numero

עִם עִם prep. kanssa

שְׂמֵחָה שְׂמֵחָה fem. ilo